

sivrice deniz feneri kütüphanesi yayını 001
bizim fener

Kapak Fotoğrafi
M. Melih Güneş

Renk Ayrımı ve Baskı
Graphis Matbaa

Ağustos 2009, İstanbul

bizim fener

fotoğraf: Yusuf Sayman, 2008

'Deniz fenerinde kütüphane' fikrini ilk Arlette ve François (Barré) ortaya attı.

Aradan iki-üç yıl geçti, Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü'nden 'Sivrice Deniz Feneri'ni kiraladık.

Genel Müdür Salih Orakçı bey kütüphane girişimini yürekten destekledi, gereksinim duyduğumuz her konuda yardımcı oldu, kulenin onarımını sağladı.

Emmanuel (Saulnier) kütüphanenin deniz fenerine ilişkin yapıtlardan oluşmasını önerdi; Cathérine (Strasser) kütüphanenin ilk kitabını hediye etti (*P.D. James, Le Phare*).

Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü Seyir Yardımcıları Dairesi Başkan Vekili Celalettin Uysal bey Türkiye deniz fenerleri arşivi konusunda yönlendirdi, kendi arşivinden Türkiye deniz fenerlerinin 1940'lı yıllarda onarılan çekilmiş siyah beyaz fotoğrafları ile değişik belgelerin tıpkı basımlarını verdi.

Kütüphane düşüncesi daha gerçekleşmeden haber konusu oldu; Reyhan Erdem, Banu Dökmecibaşı, Sevil Saka, Canan Silay ve Çanakkale Çevre Platformu'ndan gençler destek mesajları göndererek yüreklendirdiler.

Çanakkale Baş Teknisyeni Atilla Tunç teknolojideki gelişmelere uygunluk sağlanırken yerinden sökülüp bir yerlere terk edilmiş feneri buldu, yeniledi ve kulenin tepesine yerleştirdi. Bize Fener'in kiralanaacağını teknisyen yardımcısı Ergün Erdoğan söylemişti; kiraladığımızdan bu yana hep yardımcı oldu.

Bektaş Köy'den Şemsettin Özavcı, Seyfettin Karaduman, İbrahim Çakmak, Mehmet Yavuz, Yücel Gül ustalıkları bir yana, bazen iki saat arası değişebilen isteklerimiz karşısında sabırla onarım çalışmalarını sonlandırdılar. Lemi Yavuz suyumuzu eksik etmedi, Remzi Ercan hepsinin yardımcısıydı. Hasan Mutlu gülyeryüzle tüm aşamalarda eşgüdüm sağladı. Elektrikle ilgili altyapıyı Ayvacık'tan Yılmaz Ak kurdu.

İstanbul'dan dostlarımız Muhammed ve Özgür Gün kardeşler sanatsal dokunuşlarıyla yapıya yeniden anıtsal bir kimlik kazandırdılar. Gülpınar'lı marangoz Hüseyin Özgen ahşap işçiliklerini özenle tamamladı.

Mehmet Çilek her an, her evrede etkindi ve her köşeye vurduğu son fırça darbeleri ile 'bitti bayrağı'nı göndere çekti. Fidan Koç İstanbul'da olmakla birlikte her an yanibaşımızda idi.

Ayten, Hayrettin, Ersin, Hüseyin (Erdemir Ailesi) ile Münevver ve Fehmi Çelik akşamları sevinçlerimizi olduğu kadar sıkıntılarımızı da paylaştığımız dost sofralarını donattılar.

Hepsine yürekten teşekkürü borç biliriz.

"...Indeed they were very close to the Lighthouse now. There it loomed up, stark and straight, glaring white and black, and one could see the waves breaking in white splinters like smashed glass upon the rocks. One could see lines and creases in the rocks. One could see the windows clearly; a doeb of white on one of them, and a little tuft of green on the rock. A man had come out and looked at them through a glass and gone in again. So it was like that, James thought, the Lighthouse one had seen across the bay all these years; it was a stark tower on a bare rock. It satisfied him..."

Virginia Woolf, To the Lighthouse, Wordsworth classics, 2002

"...De fait, ils étaient maintenant très près du Phare. Il se dressait, austère et droit, éblouissant de noir et de blanc, et on voyait les vagues se fracasser en éclats blancs comme du verre brisé sur les rochers. On voyait les lignes et les creux dans les rochers. On voyait clairement les fenêtres; une trainée de blanc sur l'une d'elles, et une petite touffe de vert sur le rocher. Un homme était sorti pour les regarder à la longue-vue puis il avait disparu à l'intérieur. Il était donc comme ça, se dit James, ce Phare que l'on voyait depuis des années, de l'autre côté de la baie; une tour austère sur un roc solitaire. Cela le satisfait..."

Virginia Woolf, Au Phare Ed. Stock 2009, (traduit de l'anglais par Anne Wicke)

"...Sahiden de artık neredeyse Fener'e geleceklerdi. Fener, karşılarında sisler içinde, kudretle dimdik yükseliyor, siyah beyaz renklerle parlıyordu. Dalgalar kayalara çarpıp tıpkı kırılarak parça parça olan bir cam gibi, beyaz parçacıklar halinde etrafa saçılıyordu. İnsan kayaların üstündeki çizgileri, yarıkları fark ediyordu. Fenerin pencereleri olduğu gibi görülüyordu. Pencerelerin birinde beyaz bir şey vardı, kayanın üstünde de bir tutam yeşillik. Dışarı bir adam çıkmış, dürbünle onlara bakıp sonra yine içeri girmişti. James, "Demek yıllardan beri körfezin ötesinden gördüğümüz Fener bu," diye düşündü. Bu, çplak bir kayanın üzerinde dimdik yükselen bir kule idi. Hoşuna gitti..."

Virginia Woolf, Deniz Feneri, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1990 (çeviri Naciye Akseki)

Woolf'un feneri açık artırmada

Modernist edebiyatın doruklarından sayılan 1927 tarihli *To the Lighthouse* / Deniz Feneri romanı için Virginia Woolf'a esin kaynağı olan fener satışa çıkarıldı. Britanya'nın Cornwall bölgesindeki deniz feneri için müzayede düzenleniyor

İngiltere'nin güney batısında bulunan Cornwall'un en sevilen plajlarından biri ve onun yakınındaki Godrevy Adası üzerindeki deniz feneri açık artırma ile satışa sunuluyor. Deniz fenerinin özelliği ise edebiyatın en önemli isimlerinden Virginia Woolf'un *Deniz Feneri/To the Lighthouse* kitabı için ilham kaynağı olması. Woolf henüz küçük bir çocukken tatillerinin büyük bölümünü St Ives'da bulunan misafir evinde geçirmişti. Misafir evi ise deniz feneri manzarası ile ünlüydü. Müzayedeciler açık artırmaya 50 bin pounddan başlayacak.

Virginia Woolf'un 1927 tarihli romanı, her ne kadar Hebrides'te geçiyor olsa da, yazarın çocukluğuna dair anıları ünlü romanı için esin kaynağı olmuştu. Aradan yıllar geçmiş olsa da plajın ve deniz fenerinin görüntüsü değişmedi.

Plajın sahibi Dennis Arbon, "Buraya gelen herkes manzaradan etkilenir" diyor ve sözlerine ekliyor: "Deniz ve ışık çok güzel, Buradaki atmosfer ise büyüdü." Yalnızca deniz feneri için bile gelen pek çok kişinin olduğunu vurgulayan Arbon, fenerin şehrin bir simgesi haline geldiğini belirtiyor.

(BBC) - 14.07.2009

SUNUŞ

Hemen herkesin düşüncesinde bir şeylerin simgesidir deniz fenerleri. Sivrice Deniz Feneri'nin çevresinde gezinirken bir Fransız arkadaşımız *"biraz kısa boylu olsa da vakur duruşuyla etkileyici, dingin ve dirençli şu yapıya bir kütüphane çok da yakışmaz mıydı?"* demişti.

Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü'nün feneri kiraya verdiğini duyunca heyecanlandık birden ve ne amaçla kullanacağımızı düşünmeden başvurduk; ikimiz de kütüphane kurmayı düşlermişiz meğer.

Bektaş Köyü'ndeki o tadına doyum olmayan sohbetlerimizde dostlarımız düşüme önceleri 'keyifli çalgınlık' dediler, sonraları heyecanımıza bazen bizimkini de aşan coşkular kattılar.

Kütüphane kuracağız da peki raflarında ne tür yapıtlar yer alacak?

1867 yılında Fransız fener idaresi deniz feneri bekçilerinin yaralanacağı gezgin bir kütüphane oluşturmuş. Sağlık bilgileri el kitabı, çeşitli gübreler ve kullanımı, sütçülük, yağcılık ve peynircilik, basitleştirilmiş teknik bilgiler gibi harcılem yayınların yanı sıra Fransız edebiyatı yazarlarının (Bossuet, Lamartine, Racine, Corneille, Molière, La Fontaine, Vigny...) yapıtları deniz feneri bekçilerinin seçimine sunulmuş.

Araştırdıkça gördük ki, on sekizinci yüzyıldan günümüze deniz fenerini konu edinen, deniz fenerinin esin kaynağı olduğu sayısız roman, öykü, şiir, anı, röportaj yayınlanmış. Bunlara teknik ve mimari açıdan yapılmış araştırmaları ve tezleri, dünyanın değişik ülkelerindeki deniz fenerleri hakkında fotoğraflarla zenginleştirilmiş bilgi veren kitapları, deniz bekçilerinin yaşamlarını kendi deneyimleriyle anlatan veya onlar hakkında yazılmış yazıları, deniz fenerlerinin ekonomik ve toplumsal gelişmedeki işlevini irdeleyen çalışmaları, yasa dışıların ele geçirdikleri deniz feneriyle

gemilere yol şaşırtarak kayalara bindirtip enkazı talan etme hikayelerini, korsanlık, kaçakçılık anlatılarını ekleyin, işte binlerce yapıttan oluşabilecek bir kütüphane. Ve bu kütüphanede kitapların yanında deniz feneri pulları, deniz feneri kartpostalları, deniz feneri maketleri...

Bir de başarılabilirse, Osmanlı İmparatorluğu'ndan günümüze bulunabilen tüm belgeleri bir araya getiren geniş bir arşiv.

Sonunda salt deniz fenerlerine ilişkin her tür yapıtın bulunduğu bir kütüphane kurmaya karar verdik ve sanırım bu girişim 'deniz fenerinde bir deniz feneri kütüphanesi'nin ilk örneği olacak dünyada.

ABD'de Yusuf'la (Sayman) birlikte üçümüz girdiğimiz tüm kitapçılarda tırmanarak, emekleyerek bulduğumuz her kitabı sevinçle havaya kaldırıp birbirimize sarılırdık. *'Kim daha çabuk ve daha çok kitap bulacak'* oyunu oynar olmuştuk. Kütüphane düşümüz çocuklaştırıvermişti bizi. Dostlarımız da kitapçılarda aynı gözle dolaşmaya başlamışlardı giderek, yurt dışında olsun, Türkiye'de olsun buldukları bir kitabı ya da deniz fenerine ilişkin herhangi bir şeyi, sevincimizi paylaşarak kütüphaneye veriyorlardı.

Kütüphane bu yılın (2009) Ağustos ayında açılıyor.

Dostlarımızla birlikte 'açılış gününe biz de bir kitapçık hazırlayalım' dedik; Sivrice Deniz Feneri'ne ve yaşamış, yaşayan vefakâr ve cefakâr tüm deniz bekçilerine armağan olsun istedik.

Virginia Woolf'un *'To the Lighthouse'* adlı romanına esin kaynağı olan deniz fenerinin bulunduğu sahil açık arttırmayla satışa çıkartılmış. Kitaptan bir alıntıyla *'Taraf'* gazetesindeki haberi en başa koyduk. Özgür (Gün), otuz yılı aşkın beraberliğimizde çözölemeyen 'sigara içme' uyumsuzluğunu Sivrice Deniz Feneri'nde resmederek karikatürleştirdi; Hacer (Sayman)

Celalettin Uysal arşivinden (1945)

kütüphane sevdamızı ilânı-ı aşk şiiiriyle cümle aleme duyurdu (*Bir Sabah Vakti Fenerde Biz*), Yücel (Sayman) felsefi bir özeleştiriyile üste çıktı (*Deniz Feneri ve Hayallerim*); Sabih (Ataç) deniz feneri oldu, değişik toplumlardan çocuklarla ayırım tanımayan dostluğunu anlattı (*Yaşam Sevinci*); Grace (Spence Green) 13 yaşının basılacak ilk öyküsünü yazdı (*Her Lighthouse*); Melih (Güneş) yaşamından çağrışımlarla kurguladığı bir öyküde aşktaki tekrar ve fırsata da ışık tutmaya çalıştı (*senin adın: AŞK*); Bill (William J. Spence) ışığın gizemini anlaşılın diye basitleştirerek açıkladı (*Light: everywhere and in one place at the same time*); Penny (Green) deniz fenerinin suç aracı olarak kullanıldığı, bilmediğimiz yeni bir suç tipi üretti (*The 'Weckers': Crime, Lighthouses and Shipwrecks*); Deniz (Karman) anılarına daldı (*Deniz, Fener, Anılar*); Nilay'ın (Güneş) "mimarın dili çizimidir" diyerek verdiği onarım sırasındaki rölöve çizimlerini Şan (Güneş) onarım sırası çekilen fotoğraflardan biriyle iç içeleştirdi; Bereket (Uluşahin) önümüzdeki yıl da bir araya gelmemize bahane olması dileğiyle, 'Sivrice Deniz Feneri Sergi Yeri'ni tasarladı. Şengül (Akçar) içimizdeki deniz feneri boşluğunu vurguladı (*Fenerin Yeni Sakinleri'ne*); Fidan (Koç) duygularını fenerin harflerinde yansıttı (*SİVRİCE FENERİ baştan başa, yukardan aşağıya*); Yusuf (Sayman) "rehber"i ve "kurtarıcı"sı olmayan bir öykü kurguladı, yazısının başlığını okurların algılamasına bıraktı (*Untitled*).

Fener'imizin 1940'larda yeniden yapılırken çekilmiş fotoğraflarına Melih ve Yusuf'un çektiklerini ekledik.

Ve elinizdeki kitapçık ortaya çıktı.

Hacer-Yücel

Celalettin Uysal arşivinden (1945)

Celalettin Uysal arşivinden (1945)

karikatür: Özgür Gün

BİR SABAH VAKTİ FENERDE BİZ / *Hacer Sayman*

Assos Lesbos Truva üçgeninde bizim fener,
saplanmış mavisine Ege'nin
tam burnunda Sivrice'nin

bir sabah vakti
Yücel'le ben
fenerde kahvaltı sofrasındayız:

bardaklarımızda demli çay,
tabaklarımızda zeytin, peynir, domates,
deniz, güneş,
düşlerimiz, dünlerimiz,
yaşanacak nice güzel günlerimiz

ve biz,
Yücel'le ben yani,

şükür ki varız
ve aşığız
birbirimize
delicesine...

fotoğraf: Yusuf Sayman, onarım öncesi, 2008

DENİZ FENERİ ve HAYALLERİM / Yücel Sayman

Suyun içinde bir yerlerde ya da karada, kısa boylu-uzun boylu, taştan, tuğladan, metalden yapısına, biçimine aldırılmaz dimdik en azgın dalgalara, göz gözü görmezliğin tehdidine meydan okur. Gecenin karanlığında yayılan, kaybolur gibi olan ve sonra yeniden ani göz kırpışın parlaltısıyla ortaya çıkıveren ışığıyla meydan okuyuştaki kararlılığını gösterir: Yalnızdır, varoluşunun tutsağıdır, geçici yenilgiyi umursamaz, zaferin peşini bırakmaz.

İnsan tasarımı deniz feneri insanla ilişki kurar, onunla konuşur sanki; ona ilham verir, hayallerinin ufkunu açar. Bir yazar *“deniz feneri kadar insanın hayal dünyasını hareketlendiren başka şey yoktur.”* demiş. Deniz feneriyle göz göze ya da düşüncede kurulan iletişim her insanın uğraşlarına, karakterine, toplumsal konumuna göre değişebilen ilhamın kaynağı olmuyor mu? İlhamın esintilerini sözcüklere aktarıp başkalarına ilettiğimizde deniz fenerini de kendi algılarımızla belirlemiş olmuyor muyuz? Aşk, sevgi, korku, kin, cesaret, dostluk, iktidar, güç-şiddet, dinginlik, çalkantı, heyecan, coşku, tutku, değişim, mücadele, başkaldırı, yenilgi, başarı, zafer... Deniz fenerinin verdiği ilhamdan gelen esintilerin sürükleyip getirdiği, hayallerimize canlılık katan bu duyguları sözcüklere dönüştürdüğümüzde deniz fenerine haksızlık etmiş olur muyuz? Üstelik buna ne kadar hakkımız var?

Deniz fenerinin karşısında oturmuş bunları düşünüyorum. Düşünüyorum dedim ya, aslında deniz feneriyle ilişki kurmuşum, ondan ilham umuyorum hayallerim derinleşir, zenginleşir beklentisiyle.

“Sen” diyorum ona, “yalnızsın, varlığının tutsağsın”.

O, göz kırpmıyor, ışığının parıltısıyla “devam et” diyor.

“Ben de yalnızım ama senden farkım kalabalıklar içinde yalnızım. Ben de tutsağım ama senin gibi doğal varlığımın değil toplumsallığımın tutsağıyım; ilham ver, esintilerin kulağıma kalabalıklar içindeki yalnızlıktan, toplumsallığın tutsaklığından kurtulmanın sırrını fısıldasın.”

“Sen özgürlüğün yolunu soruyorsun. Özgürlük milyonlarca yıl önce tasarlandı ve yaratıldı; ancak yaratılan ne varsa tahrip eden insan yeryüzünü istila ettikten sonra bir yerlerde korumaya alındı. Doğanın sırrıdır bu, doğa insanoğlu özgürlüğün somutluğunu korunduğu yerde bulsun istemez. Bu sırrı gökyüzünün ışınlarıyla yeryüzünün kayaları aralarında fısıldaşırken duyurlar. Özgürlüğün nerede olduğunu, nasıl ulaşılacağını öğrenmek istiyorsan rüzgarların esintilerini izle, gökyüzünün ışınlarıyla yeryüzünün kayaları arasındaki fısıltıları dinle. Ancak çabuk ol, insanoğlu yeryüzünün kayalarını da yok ediyor. Ben sırrı biliyorum ama kimseye fısıldamam; gökyüzünün ışınlarıyla yeryüzünün kayalarına ihanet etmem.”

“Yardımcı da mı olmazsın?”

“Hayal kur; hayallerinde yalnızlığının kahramanı ol!”

Yalnızlığımın kahramanı...

Yalnızlığımız kendi gerçekliğimizi keşfettiğimiz bir yaşam kesitidir. O an, gerçek yaşamda alenileştiremeyeceğimiz duygular, yargılar, tasarımlar üretiriz; alenileştirilmiş gerçekliğimizde çoğu kez yaşamayı denemeye cesaret edemeyeceğimiz bir hayalin kahramanıyızdır. Hayalin kahramanı el değmemiş masumiyetiyle bizi alenileştirilmemiş gerçekliğimize büründürür. Yaratıcılığımızın büyüsunü duyursanız, her şeyi kendi verilerimizle yeniden kurarız. Dış dünyadaki sistemin verilerinden arınıp, o verileri hiçe sayarak bizzat yarattığımız verilerin dünyasını gerçek kendimiz gibi yaşamak öylesine güzeldir ki!

Hayallerimde yalnızlığımın kahramanı olursam, hangi konuda karşıma çıkarsa çıksın tüm engelleri aşabilmenin fikriyatını oluşturabilirim. Deniz feneri de ilhamıyla yol gösterir, ona güveniyorum. Kim bilir, belki hayallerimde de olsa özgürlüğün somutluğundaki hazı tadırım.

İnsanlık kendi tarihi içinde iktidar güdüsünü ortadan kaldırmayı beceremedi ya da aksine her an, her fırsatta yeniden üretmeyi becerdi.

İktidar otorite kullanabilmenin meşruiyet zemini değil mi?

Etrafımız küçük iktidarlara çevrili. Doğumdan ölüme, yaşamımızın her döneminde, her anında küçük iktidarlara karşılaşıyor, küçük iktidarlardan meşrulaştırdığı otoriteyi kimi zaman kabulleniyor, kimi zaman reddediyor, kimi zaman başkaldırıyor, kimi zaman bizzat kullanıyoruz. Yaşamın her döneminde, her anında yüzleştığımız küçük iktidarlardan meşrulaştırdığı otoriteyle biçimlenen, bozulan, yok olan ilişkiler!

Otorite kurduğumuz ilişkilerde iktidar kaynağını elinde tutanın iradesini diğerlerine kabul ettirmesinde araç oluyor, günlük yaşamımızın sıradanlığını pekiştiriyor.

Böyle düşündüğüm sırada birden, deniz feneri beynime fısıldıyor: *“Kendi yarattığınız küçük iktidarların evreninde, birinizi diğerinizle didiştiren otoritenin şaşırtıcı çekiciliğine ve kışkırtıcılığına kapılmışsınız. İlişkilerinden başla, iktidar ve otoritenin biçimlendirdiği iletişim yollarını temizle, özgürlüğün somutluğunu ucundan duyumsarsın.”*

Hayallerimin yönetimini yalnızlığımın kahramanı alıyor. Yani ben alenilemiş gerçekliğimin dışına çıkacağım ve alenileştirilmemiş gerçekliğimin sınır tanımazlığında en azından ilişkilerimdeki özgürlüğün somutluğuna ulaşacağım.

Ne garipl! Alenilemiş gerçekliğimle ben ve alenileştirilmemiş gerçekliğimle yalnızlığımın kahramanı, yani gene ben.

Aşk derin bir tutkudur, coşkunun zirvesidir. Karşılıklı aşk kabarıp dinginleşen ama sonu gelmeyen dalgalara kapılmışlığın heyecanıdır. Aşkla yeşerip boy vermiş, kökleşmiş sevgi-dostluk ilişkisini iktidar/otorite cenderesinden arındırarak, o ilişkide özgürlüğün somutluğunu doyasıya yaşayabilmenin fikriyatını tasarlamalı.

Yalnızlığımın kahramanı alenileşmiş gerçekliğimde bana sonu gelmez diye inandığım aşkımdaki kurulumayan, bozuk kurulan, sağlam kuruldu sanılan ancak bir süre sonra bozulan tehditkâr iletişim örneklerini sıralamakla koyuluyor işe. Ama tüm tehditleri ben ve aşık olduğum kadın birbirimizi ‘ikna ederek,’ ‘uzlaşarak’ savuşturmadık mı? Yalnızlığımın kahramanı burun büküyor; ikna çabasının da, uzlaşmanın da çoğu zaman iktidar kaynağına dönüşüp otoriteyi ve

otoriteye karşı koyuşu ürettiğini hatırlatıyor. İkna ve uzlaşma tehdidi savuşturmaz, bir süre zarar vermekten alıkoyar olsa olsa.

Yalnızlığımın kahramanı sıraladığı tehditkâr iletişim örneklerini teker teker ele alıyor ve her birinde bana aynı yolu izlettiriyor. Kurulamayan ya da bozuk kurulan veya sağlam kuruldu sanılan ama bir süre sonra bozulan bir iletişimin tarafı olan ben o iletişimin tarihine sürükleniyorum. İletişim sürecinin başından sonuna benim alenileşmiş gerçekliğimi belirleyen değer yargılarımı, davranış biçimlerini ve düşünce sistemimi, tüm bunları belirleyen felsefi, siyasi, toplumsal, psikolojik, ahlaki, tepkisel etkenleri sorgulayarak irdeliyorum. Yalnızlığımın kahramanı sanki sihirbaz, becerisiyle beynimde şaşırtıcı çalkantılar yaratıyor, alenileşmiş gerçekliğimin 'bence resmi tehditkâr iletişim tarihi' inandırıcı olmaktan çıkıyor; sorguladığım etkenleri bir başka değerlendiriyorum. Farklı etkenler, aynı etkenlerin farklı yorumu temelinde bir başka değer yargısı, bir başka davranış biçimi, bir başka düşünce sistemi oluşuyor sanki. Alenileştirilmemiş gerçekliğimin 'tehditkâr iletişim tarihini' mi üretiyorum yoksa? Tehditkâr iletişimlerin tarihi böyle olsaydı eğer, kurulamayan ilişkiler kurulur muydu? İlişkiler bozuk kurulmazlar ya da sonradan bozulmazlardı da kalıcılıkları ve güvenilirlikleriyle bitmez tükenmez ilişkilerin zeminini oluştururlar mıydı? Ve ben heyecanlı, coşkulu, keyifli aşk öyküsünü hayalimde somutlaşan özgürlüğün iktidarı ve otoriteyi yok ediş tarihi olarak sözcüklere dökülebilir miydim?

"Sen, yalnızlığında kendi alenileşmiş gerçekliğine yüzleştin" dedi deniz feneri. "Hayalinde dış dünyadaki sistemin verilerinden arındın, o verileri hiçe saydın ve bizzat yarattığın verilerin dünyasında alenileştirilmemiş kendine büründün, özgürlüğün somutluğu öyleymiş gibi yaşadın. Oysa tek başına değilsin; aşık olduğun kadını unutma. Onun da alenileşmiş gerçekliğinin 'kendince resmi tehditkâr iletişim tarihi' var. Onun alenileştirilmemiş gerçekliğinin 'tehditkâr iletişim tarihini'

onun adına sen oluşturamazsın. Bunu denersen iktidar ve otoriteyi bir kez daha yeniden üretirsin; özgürlüğün somutluğunu korumaya alındığı yerde bulamazsın. Bunu aşık olduğun kadının kendi yalnızlığındaki hayallerinin kahramanı yapabilir.”

“Ben bunu mu beklemeliyim?”

“Aşkî yalnızlıklarınızın karşılaştığı bir sürece dönüştürmeyi, yalnızlıklarınızdaki hayal kahramanlarınızın yarattıklarını birleştirmeyi, bunun fikriyatını oluşturmayı dene bir.”

Deniz feneri bir şeyleri, birilerini tehditlerden korumakta yardımcı olabilmenin kendince sıradan başarısıyla dostça göz kırpmıyor; ışığını bir yakıp bir söndürüyor.

Hayal aleminden çıkıyorum ama anında hayallerimin o yaratıcı kahramanını, alenileştirilmemiş kendimi özliyorum.

Patron çalıştırdıklarını, üst altında çalışanları, yönetici yönettiklerini, yetkili yetkilerini kullanabileceği kişileri, genel olarak erkek kadını, üstün konumdaki kadın diğerlerini, anne-baba çocuklarını, güzel olan güzelliğine kapılanı, cazibeli cazibesinin etkisine girenleri, sevgili sadakatinden kuşku duyduğu sevgilisini, öğretmen öğrencileri, yargıcı duruşmaya katılanları, örgüt yöneticileri örgüt üyelerini, köşe yazarı-tv programcısı konu ettiği kişileri, eleştirmen eleştirdiklerini, eş eşini, kısaca verili toplumsal yapılanmada ve onun siyasi örgütlenmesinde iktidar kaynağına sahip herkes diğerlerini kendi istediği gibi olmaya, kendi istediği gibi davranmaya, kendi istediği ve belirlediği koşullarda ve kurullarla birlikte yaşamaya, kendi istediği yönde sevmeye, gülmeye güldürmeye, konuşmaya, kendi istediği ve hoşlandığı biçimde birlikte çalışmaya, üretmeye, yazmaya, boş vakit geçirmeye, eğlenmeye zorlarken iktidar gücünün meşrulaştırdığı otoriteyi kullanmıyor mu?

Yapabilsek, bir araya geldiğimizde alenileştirilmemiş kendi gerçekliklerimizi yaşayabilsek!

Yaşamı yalnızlıklarımızın karşılaştığı bir sürece dönüştürmeye, alenileştirilmemiş kendi gerçekliğimizi yaşamaya, yalnızlığımızın hayal kahramanlarını hayallerimizde yarattıklarıyla birleştirmeye cesaret etsek; bunun fikriyatını geliştirek, yolunu bulsak!

Özgürlüğün sonsuzluk, sonsuzluğun özgürlük olduğu bir dünya öylesine çekici, öylesine kışkırtıcı ki...

fotoğraf: Yusuf Sayman, onarım öncesi, 2008

fotoğraf: Yusuf Sayman

*“Deniz feneri ile ilgili bir şeyler yazar mısın?”
dendiğinde,
‘Deniz Feneri davası’ni düşünüp
şaşırmamdan dolayı
utanmalı mıyım?*

YAŞAM SEVİNCİ / Sabih Ataç

Günlerdir şu dört çocuğun dikkatlerini çekmiş durumdayım, aralarında konuşuluyorum. En çok bu gri kayalıkta beyazlığım ve yüksek kulem, meraklı bakışlarını çekti. Eminim, akşamdan başlayarak yanan fenerimi de düşünüyorlar, rüyalarında da her şeyi anlamaya beni tanımaya çalışıyorlardır. Daha doğrusu, üç çocuğun, ya da biri kız diğeri oğlan iki kardeşin.

Okan’la aynı topraktanız, bağlı olduğumuz, kaldığımız, yaşadığımız köy ortak, evveliyatımız kuşaklar öncesidir ve benimle ilgili her hikayeyi dinleme şansını mutlaka yakalamıştır, yine de bilgileri yarım yamalak ve kendine uygun, çocukçadır.

İki kızdan sarışın olanı adalı, hani güneşin batmadığı imparatorluğu kuran adadan. İmparator mimparatorla aklınız çelinmesin çok sevimli ve sevimliliğinden daha çok akıllıdır Grace. Benim türümden memleketlerinde de var, gördüğü ve duyduğu için beni bilecek kadar bilgiye sahip ama bu derece yakından, ilk beni görüyor.

Geriyeye kalan kız ve oğlan, kardeşler ve güneş ülkesinden geliyorlar, adlarının 'Ro' yani 'güneş'le başlaması bunun işareti. Bir başka gűzellikleri olsa da Rozel'in ve Robin'in, bu yaşlı ortama hep birlikte çocuksu coşku, neře hareketlilik katarak, geleceğimizi uzatıyorlar.

Aralarında beni konuřuyorlar, daha dođrusu Okan anlatıyor, diđerleri ilgi ile dinliyorlar, bisikletlerinin pedalleri sűz yumuřaklıđında dűnerken, bana dođru bir esinti gibi yaklařıyorlar. Kalp atıřlarının artan gűmbűrtűsű, duvarlarıma arpıtıktan sonra yankılanıyor, hissedip, duyduđa heyecanlanıyorum.

'Burada iyi adamlar yařıyormuř' cűmlesi kűuk Okan'ın ađzından dűkűlűrken řımarıp utanıyorum. Bunu Okan'ın babası, ođlunu denize yűzmeye ilk buralara getirdiđinde sűylemiřti, ondan evvel onun babası, ondan evvel de onun babası deyip devam edersen, olmadıđım zamanlara kadar giderim ki, henűz savař tanrısının dođmadıđı, tanrıların birlikte ve gűzellikler içerisinde sevgi ve barıřı yarattıkları çađlara gidebilirim. Gűneř tanrısı, bereket tanrısı, sevgi tanrısı ve daha birçok tanrı sadece iřleri ile meřgullerken, savař tanrısı kargařa, kavga, derken, savařı da yaratıp űlűmlere neden olmuř buralarda.

Okan'ın dediđi, uzak karanlıklara, delerek uzanan fener iřıđımın sađladıđı aydınlık yolun, kayıplara klavuz olmamdır. nűmde durup, denizin diplerine sızıp gizlenen sert kayalara deniz yolcularının çarpmaması için, sűrekli uyarmam, olabilecek kazaları önleyip, űlűmlere engel olmamdır. Bir řekilde bu denizde, kaza yaparak mahsur kalmıřlara barınak, fırtınada, kasırgada dűkűlműřlere, yırtılmıřlara, korkmuřlara sıđınak olduđumdandır. Fenercimin hayatı boyunca misafiri, ki hep yabancı olmuřtur, bűyűk kűuk, kuzeyli gűneyli ayırmadan, rengi farklı, dili farklı, inancı farklı, dűřűncesi farklı insanları akraba, dost bilmesinden, űřűműřű ısıtmaktan, aı doyurmaktan, uykusuzu uyutmaktan, yorulmuřu dinlendirmekten bıkmaması nedeniyle,

insanlarda yarattığımız mekâna dair, saygının, kutsamanın, insanda yarattığı ortak yargının söze dönüştürülen biçimidir ve halktaki ifadesi Okan'dan farklı olarak *'buralarda tanrılar yaşarmış'* şeklindedir. Şaşırmanın, ama duvar taşlarının içi sevinçle kıpırdar bu cümle her söylendiğinde, ciddi ciddi mutlu olurum. Belki de bu, kıyı özelliğimizdir.

Evvelin evvelinde, suların olmadığı zamanlarda, sınırlar da yokmuş. Herkes bir diğerine suların doldurduğu vadilerden yürüyerek gidip gelecek kadar bir adımlık yakınmış. Karşı ada, ada değil de, karşı bir dağmış, oradan buralara, buralardan oralara, günübirlik yürüyerek gidilip gelinirmiş. Ahali de dost ahbabmış savaş tanrısından ve oyunlarının kurgulanmasından önce.

Şu dört çocuk gibi dünyanın üç yanından gelmişler, üç ayrı dilden konuşuyorlar; yine de yüzlerindeki sevinçleri, kâhkahaları, hayalleri tıpa tıp aynı değil mi?

'İşte deniz feneri bu! diye beni arkadaşlarına gösterdiğinde Okan bembeyaz binam, hemen yanımda muhteşem kulem, yanıp sönen fenerimin etrafa yaydığı ışıkla, gökten indirilmiş gibi kutsanan bir mekandım. Beyazım solmasın diye her bahar boyanır, fenerim sönmesin diye her daim ışıldardım. Fenercim benim koruyucum, bakıcım, aşığımdı. Geçen her gemi selâm verir, yolcuları kaptanın selâmından etkilenerek, kayboluncaya kadar bakakalırdı. En uzak noktalardan ilk fark edilen, fark edilince de yolcularda güven doğuran bendim.

En küçük mekanizma parçasına bile hayranlıkla baktırıp bağımlılaştıran şu teknoloji var ya, ilerledikçe işlevsiz kaldım. İlk aşığım terk etmek zorunda kaldı; o terk edince bakımsız kaldım, önceleri rengim soldu, cildim ya da duvarlarımın sıvası döküldü, taşlarım çürümeye başladı. Korunayım diye etrafıma basit tel örgüler ördülerse de, bu mümkün olmadı, fırtınaya, yağmura, hayvana, akılsıza, çapulcuya direnmek beni güçsüz bıraktı.

Fener, karanlığa yol olsun diye ışıklı ya, fenerimi yakacak dostum kalmadı. Hayatımın kaynağı gemiler artık aldırıyor, yanımdan geçip giderken bırakın selam vermeyi, beni görmüyorlar bile. Şimdi işsiz kaldım diye üzülüyorum, sızlıyorum, içimdeki ateşte yanıyorum...

Çocuklar evin köşesini dönüp kuleye doğru yürürlerken, kulemin gölgesinde, küçük yeşil çadır bezi sandalyeye oturmuş kitabını okuyan beyaz saçlı dostum Yücel ile sevgili eşi Hacer'i ve heyecanımı fark etmemişlerdi. Hacer, içerde bu geceki partinin hazırlıklarını planlıyordu, partiye tüm dostları davetliydi ve benimle tanışacaklardı, onlar mutlu ben heyecanlıydım. Yücel, fark edince, kitabını kapatıp, gözlüğünü çıkararak yanına çağırdı onları. Şakalaştı, hallerini sordu, konuştu konuşturdu. Beni sordular, tatlı tatlı anlattı size söylediklerimi.

Sonradan kuleme çıkmak için merdivenleri tırmanmaya başladılar birerli sıra halinde. Basamakları çıkarırken, unuttuğum anılarımdan söz etti Yücel *'Fırtınalı günlerde, dalgalar evi basacak kadar yükseldiğinde, fenerci, korkup kaçmaz, bu merdivenlere gelir, su yükseldikçe, basamak çıkar, fırtına dininceye kadar bekler ve mutlaka feneri yakılı tutarmış. Merdivenlerde ölüme direnir, fenerin bu havalarda sönmesinden, fırtınada gemilere yol kaybettirmekten korkar, yolunu kaybetmişlerin kayalıklara çarpması, sulara batması, insanların yaralanmaları, ölmeleri ihtimalinden ödü koparmış'* dedi. İçimdeki zerrelere kırılıp dağılır gibi oldu, acı sızdı duvarlarıma. Anlattıkları defalarca yaşadıklarımızı. Gözyaşlarımı tutamadım, gizlice nemlendi duvarlarımı.

Çocuklar kulemin tepesinde gördüklerinin etkisindeydiler. Hem merdiven, hem sonsuzluk başlarını döndürmüştü, korkuluklara sıkı sıkıya tutunuyorlardı. Sanki yeryüzündeki her şeyin üstüne çıkmışlardı, bütün deniz aşağıdaydı, ileriye doğru sonunu, aşağıya doğru dibini görebiliyorlardı, karşiki ada küçülmüş ve yakınlaşmıştı. Bu kule, her şeyden büyük ve yüksek ve her uzaklıktan görülendir diye düşünüyorlardı. Hacer'in *'Yücel çocuklara dikkat et başları döner'* dediğini duymuyor, mutluluğu nefes nefes soluyorlardı.

İndiklerinde, fenercim ile yaşadığımız, upuzun karanlık kış gecelerinde nöbette oturduğumuz, gündüzleri rahat uyuduğumuz odayı dolaştılar. Oda duvarlarıma, bu yeni dostlarım düzenli raflar dizmiş, içlerinde her bir yandan hikayelerimiz, anlatılarımız olan, denizi olmayan ülke dilleri dahil bir çok dilden yazılmış, dünyanın her tarafından gönderilmiş, okunmayı bekleyen kitaplar döşemiş, beni bir başka güzelleştirmişlerdi.

Çocuklar ayrılacaklarken, Hacer *'Siz de fenerin resmini yapın, şiirini yazın, onlarla duvarları süsleyeceğim.'* dedi.

Ah sevgili Yücel, sevgili Hacer, hanginize borçluyum bilemiyorum ki, yoksa ikinizin mi fikriydi beni yeniden yaşatmak?...

Şimdi de, mutluluktan ağlıyordum ve bunu akşam partide tüm güzelliklerimle bir sır gibi yeni dostlarıma gösterecektim.

"Mimarın dili çizimdir"

Nilay Güneş (Rölöve), Şan Güneş (Grafik Tasarım)

fotoğraf: M. Melih Güneş

HER LIGHTHOUSE / Grace Spence Green

He threw a smooth pebble over the rippling water. It bounced twice, then plunged into the deep abyss. The boy turned, walking across the rocks towards an old wooden cottage, held up by gnarled branches and planks. It was makeshift, but was laden with flowers that sprouted all around the house. He went in. It was empty. He was puzzled. Father should be here- he had herded the sheep into their winter pens already. The boy was about to walk out when he noticed charcoal writing scrawled on the door. " fishing, back soon". His father loved the sea, he spent most of his time there. This left George to do most of the work in the house. He didn't mind though, George loved to try and impress his father, which never did seem successful. George walked back down to the sea, and started collecting salt from the rock pools. An hour or so went by as he collected the salt, and then walked with the dog along the green fields next to the beach. He liked being with the dog, it was the comfort that had helped him when his mother had died. The dog raced ahead, twisting and leaping around the trees like a ballerina. George walked along the field then headed back to the beach. It was colder and darker now, George rubbed his hands together to keep warm. The waves were getting choppy, tumbling over each other. The clouds seemed to open up as the rain poured in. He imagined the little water droplets like families, and they become part of the community when they fall into the sea. A flash of lightning woke George from his daydreaming and he started to hurry back, realising a thick fog hung in the air, making it hard to see anything. George looked out onto the ocean one last time, and through the clouds a red boat caught his eye, bouncing on the waves. It was father's boat, *Ofertigolian**, a small but strong boat that they had made when mother had gone. He called out but the howls of the wind interrupted him, making his shouts

---

* *Ofertigolian*, an old English word meaning "to forget"

sound like a tiny mouse in a forest full of roaring tigers. His arms flailed helplessly around him as he tried to grab the boat's attention but it was no use, it was too far away. Father would have no idea where to go, the boat was nearly surrounded with fog. Water rolled down his face, and realising it was not from the clouds or the sea he shook himself. There was nothing he could do about mother, God would have taken her anyway, but he could do something to help father. George ran up to the cottage, nearly stumbling on misplaced rocks. The house was in a bad shape. The storm had whipped it and beaten it until it was clinging on till its last string. He ran inside, looking frantically for something to show his father where to go. Sound was no use in weather like this - it would have to be something bright enough to show up in the distance amongst the fog. Bright, he liked that idea, something that was bright. He picked up the lamp from under the table but thought not and threw it aside - it would be too small a light to see. He needed something bigger. An idea sprung to mind, his eyes lit up and he swiped up an old tin box then raced out of the house towards the fields. Grabbing every piece of twig and branch, he was soon laden with wood. George ran back to the beach, faster than he ever had imagined his legs to go. The boat was still there, but looked as if it would not last much longer. Piling the wood over each other, George took the tin box and poured out its contents. He took the flint and the wool from the box and started pushing the flint together, wishing fire would appear. He sighed, George had tried many times to make a fire to no avail, but this time it had to work. He pushed the pieces together, and firmly swept them over each other, creating just enough friction for a tiny spark to appear. He took the wool gently and eased the sparks onto it. The wool was soon in flames and he carefully put on top of the pile of wood. The rain was lighter now but enough that George had to use his jacket as a cover as the flame started to grow. The fire was soon large enough and he stood up and saw the boat, seemingly finding direction, coming towards the shore. The sea was still rough and *Ofertigolian*

was nearly crashing on the harsh, bitter waves. She stayed upright until she reached the rocks on the land, when she groaned and toppled sideways. George ran to the boat and found his haggard-looking father, clinging to the edge of the boat. He looked up when he saw George, and smiled, a huge grin that lit up his worn face. The boy slumped with relief, looking at his father's proud face. George helped his father up, and they walked back, commenting on the day's events. The next morning George walked down to the beach, inspecting the damage the storm had done. He saw the charred remains of the fire and smiled to himself. The light was a very good idea, but if only it was high up in the sky, so that many boats would see it. He wanted to build a tower, a beautiful white tower, which could become a sort of revelation and be copied in many other places to help ships come home or to warn them if there were rocks. He picked up a smooth stone and placed on the grassy hill that led down to the sea. It was a perfect place to build.

George looked up at his creation. It had been 20 years since he had first placed that stone down. Now it was nearly finished. It rose up in the air, with elegance and royalty. He gasped and shook his head in wonder. This was more than he had ever dreamed of. Scrambling back to the house, a newly built house, he called and a woman rushed out holding a little child. "It's finished" George said, grinning. They stood outside and admired its tall smooth shape. "It's... amazing" The woman said rocking the child. "Wait, I need to do one more thing", George went back inside the house and took an enormous bulb from the cupboard. He walked over to his building and started climbing the stairs. At the top, He fastened the giant bulb onto platform he had made and fiddled with the switches. The light blinded him for a second, as he stumbled to the floor. "It works" He muttered to himself before running back down the stairs to see it from below.

fotoğraf: M. Melih Güneş, onarım öncesi, 2009

It was a windy morning. The waves rolled over one another, carrying the rocks in and out. She looked onto the ocean, the furthest boats looked like tiny ants crawling along the vast blue rocky plain. The enormity of it still amazed her. She turned around, the elegant dove-white structure towering over her. Inside, the steps curved around the walls, like porcelain snakes. It reminded her of a seashell, flawless on the outside, with skeletal spirals supporting the walls. She didn't think of it as a building, but a line, separating the land of the worms from the land of the fish. It was the bright light in the middle of darkness that showed lost ships the way. Pulling the latch on the wooden trapdoor lead her to the balcony at the top. A gust of wind caught her and she grasped the rails, finding herself looking over the edge at the ground below. She looked out and smiled. A hundred years ago, her great, great, great grandfather had built this tower, the first of its kind, but now it was hers. Her lighthouse.

fotoğraf: M. Melih Güneş, onarım öncesi, 2009

Senin adın: AŞK / M. Melih Güneş

Bu kez gideceđin yeri uzak diye tanımlamak yetmeyecekti.

Seni çeken biraz da uzaklık algılamasının zorlandığı bir yer olması ve oradaki yaşam biçimleri değil miydi?...

Akşamları şehir kutup ayılarının indiği söylenen onca ırak o diyara geçici de olsa göçmeden önce, tez ulaşılabilir kadar uzaklıktaki yakınında bir yerlere, bir iki günlüğüne de olsa kendini götürmek istedin.

Gezi rehberinden Assos'ta bir otel seçip kendini Sivrice'de buldun. Herkesten önce gelip herkesten sonra gidenden de bahsedilen ve şevkle okumaktan zevkine varamadığın "Yazsonu" yine elinde.

"Dar Zamanlar"ını gençlik zamanlarında okuyup bildiğin yazarının evine ilk gittiğin günü anımsıyorsun. Yıllar sonra memleketine kavuşan sanki şairin kendisiymişçesine hasretle sarılıp sarmalanan saçları saman sarısı karısını konuk etmişti o sonbahar başı. O gün evdeki üç beş kişi'den biri de sendin. Sofradaki insanlık ve asalet'in anılarına mıh gibi çakıldığını farkediyorsun.

Yılın zamanı yaz sonu olmasa da ilk denilen baharın sonuydu.

Göç öncesi bu gidiş için beklediğin ne varsa bulmuştun: Güneşle bile serin ama ısırmayan bir hava, karşı yakadaki Midilli'yle ıssızlık duygusunu dağıtan bir derin deniz.

Ve az ötede o denizin feneri...

Sanki köyün cümle sonu noktasıydı bu fener, ya da ünlem işaretili...

Fenere doğru yöneldiğinde kümes teliyle derilip çatılmış çiti fark ettin ilkin.

Vazgeçtin çitin ardına geçmekten

ve fenerin daha ötesine gitmekten...

Müştemilatın kirlenmiş badanası bile gün ışıltısında gözünü almıştı aklıyla.

Gözlüğünü aradın.

Firmanın, gözlük sapındaki amblemine değişiyor bakışın, üyesi olduğun meslek odasının amblemine benzetiyorsun, bir megarona. Gülümsüyorsun hem her sefer her sefer tekrar eden bu çağrışıma, hem de parfümünü bile bu firmadan seçmedeki marka takıntına. Gayri ihtiyarî elini sallıyorsun boşlukta bir "es"le...

Gardiyan binası denen müştemilatın kasasına tam oturmamış kapısına, boyasına pas kusmuş demir parmaklıklarına baktın uzaktan. Birbirine bağlı kare biçimindeki iki mekan, çatısı tek yöne eğimli diğer mekâna bir iç avluyla bağlanıyordu. Çatıdaki Marsilya tipi kiremitler kırık dökük de olsa kırmızılığıyla kucaklıyordu bakanı, oysa kapısıyla, penceresiyle tüm ahşap doğramalar sımsıkı kapalıydı.

Bacasından duman tütüyor muydu müştemilatın içinde yaşamı ele veren, yakalayamıyorsun.

İki gün boyunca, senden başka müşterisi olmayan otelden, yaşayan izine rastlamadığın fenere kadar geldin-döndün.

Gidilen değil de gelinen bir yerdi senin için burası.

Yastaydın, nasıl başladığına şaşırıp nasıl bittiğini anlayamadığın ve yüreğinin parmağıyla "işte bu aşk" diye bir zamanlar gönlüne gönlüne işaretlediğin bir yitimin yasında...

Suda hep dizboyunca yürüdün, denize dal-a-mayan bedeninin değil ruhunu sanki.

Adı mıydı çakırı mıydı seni denizin dibine dibine çeken?...

Son sabahının seherinde gene geldin, herkes uykudayken; keçi sürüleri otlamaya koyulmadan, boz eşekler bile yola düşmeden kendini fenerin yoluna vurdun ...

Çiti geçip, fenerin aralık kapısına yöneldin.

Öğrenciliğinde çıktığın Şehzade Camii'nin minaresini anımsadın bir an. "Fener mimarîsi, minare mimarîsinden doğmadır" diye iddia edeyazdın. Üstelik firdöndü balkonu da "şerefe" gibi değil miydi?

İncecik dinç bedeninin rüzgârla çekilircesine süzülür dökme mozaik merdivenden yukarı.

Ne omzundan eksik etmediğin çantan ne de gözlüğün vardı. Tülbent gömleğin, keten şortun ve deri sandaletlerini tüm giysin. Kitabını ayrıyla, gözlüğünü kabında oteldeki ocağın iki yanına bırakmıştın bir miras gibi.

Hiç acele etmedin basamakları çıkmakta.

Doğmayı bekleyen günün ışıkları, camı kırık pencerelerden girip kulenin içini aydınlatıyordu...

Basamakları altmışıncıdan sonra saymaktan vazgeçtin.

Bu da başka bir takıntıydı sende: Basamak saymak... Leningrad'daki

*katedralin altın kaplanmış kubbesine döne döne çıktığın merdivenin
granit basamaklarını da üç yüzüncüden sonra saymaktan vazgeçmiştin.*

*Sahanlıktan sonra şehir cömertçe gösterirdi kendini. Kiremit rengi
gövdelerinden delercesine yarısı fırlamış tekne maketleriyle daha da
heybetlenen iki kızıl fener, sanki yüzünü masmavi nehre dönmüş gibi
vakarla dururlardı. Karşı adadaki kilisenin altın alemi de alçağında kalmış
görünen köpük köpük bulutlara "eyvallah" dercesine ok gibi fırlamaya
hazır, temkinli bir gerginlikte olurdu sanki. Bir zamanlar Maleviç'in,
Diderot'nun yaşadığı, tozunu yuttuğun binaya tepeden bakardın.
Çaykovski'nin öldüğü (belki de intiharını planladığı) evle D'Angleterre
Otel'i'nin aynı sokakta olmasındaki olası rastlantıyı düşünürdün Astorya
ile birleşen ve üç çeyrek yüzyıl önce Yesenin'in odalarından birinde kaniyla
son şiirini yazıp intihar ettiği o otelin çatılarına bakarken...*

*"..Evvelden belirlenmiş bu ayrılık
söz veriş gelecekteki buluşmanın..."*

diye diye o son şiirin son dizelerini Rusça ezberinden bitirip son basamaktan sonraki kapaktan
iki büklüm dışarı çıkıp kendini fenerin balkonunda buldun.

*Saçların savruluyor özgürce ama rüzgâra tutsak. Tepeleri arkada bırakıp
maviliklere dalıyorsun. Beyaz bir yolcu gemisi süzülüyor iki karşı yakanın
arasından.*

"Gemi mi olsam, gemide mi olsam?" diye düşünürken şairin sesini duyuyorsun

"Ne o, ne o, ne o.

Deniz olunmalı..." diyen;

sevencilikle gülümsüyorsun aklının bu oyunlarına, hep yaptığın gibi...

Fenerin ötesindeki geçmediğin yerlere baktın. Çıplak bir adam denize giriyordu. Ona sesleniyor olmalıydı ki bir kadına yöneldi bedeni, sanki gülümsediğini gördün; belli ki onlar hâlâ aşığı.

Bir martı sanki pike yapıyordu bir balığa. Bir balıkçı teknesi ağır ağır gidiyordu yakınlardan. Kıyıdaki taşların yuvarlaklığına, uzaklardaki yemyeşil dikenlere, aşağılara baktın, fenerin dibindeki küçük uçuruma, tek bir dikene bile yurt olmamış kayalıklara...

Yüksele yüksele doğan kızıl güneşe döndün yüzünü.

Yükselen güneş miydi, dünya mı dönmekteydi? "Benim gerçeğim hangisi olsa?" diye düşünüyorsun... Düşünmelerin de dahil herşeyin durmuş olmasını istiyorsun; ne dünya dönsün ne güneş yükselsin, ne akıp gitsin deniz ne de geçsin zaman...

Yesenin'in kanıyla yazdığı o son dizeleri bu kez bir ağıt gibi kendi dilinde ve sesli okumaya başladın bir sala niyetine:

"..Yeni bir şey değil ölmek bu hayatta

Lakin yaşamak da yeni bir şey değil kuşkusuz

Hoşça kal dostum, hoşça kal.

Sen benim canım, sen bağırimda olanım..."

ulaşmadı sesin Deniz'e, bir sen bir ben duydum bu salayı.

fotoğraf: M. Melih Güneş, onarım sonrası, 2009

Basamakları indir, ayaklarını sürüklercesine üstütekilerle girdin denize, bıraktın kendini suya. Ayaklarından kurtulan terliklerinin akıntıya kapılıp gidişini umursamadın. Güneş bedenini kavurana değin laciverdimsi suyun üstünde sırtüstü kaldın bir zaman, bu kez akıntıya tutsak olan saçların, bedenini ve Sen'sin...

*Şahidinim Sen'in
o sabahın seheri, o denizin feneri kadar;
Deniz duymasa da ben duydum çünkü ağıdını,
balıklar bilmese de ben bildim çünkü suya verdiği aşkını,
martılar görmese de ben gördüm çünkü basübadelmevtini.*

Suyun tuzu hâlâ bedeninde gidiyorsun çalılardan ağaç bellendiği, sonsuzca kar beyazlığının göz kamaştırdığı, balina avcılarının komşu olacağı o ırak diyara bir başına; bilmeksizin yol aldığı aslında yeni sevdana...

Vakti geldiğinde yine ben fısıldıyorum kulağına

"Senin adın: Aşk"

"Senin adın: Aşk"

"Senin adın: Aşk"

diye üç kez...

fotoğraf: M. Melih Güneş

The 'Wreckers': Crime, Lighthouses and Shipwrecks / Penny Green

Wrecker. 1820(re•ker)

One who causes shipwreck, esp. for purposes of plunder by showing luring lights or false signals; a person who makes a business of watching for and plundering wrecked vessels [f. WRECK v.+ER¹.] (Shorter Oxford English dictionary)

Lighthouse. 1622 [f. LIGHT *sb.* + HOUSE *sb*¹.] A tower or other structure, with a powerful light or lights (orig. a beacon) at the top, erected at some important or dangerous point on or near the sea-coast for the guidance of mariners; *a pharos* (Shorter Oxford English dictionary)

Lighthouses are variously associated with isolation, romance and mystery. Rarely are they associated with crime. However, along Britain's rugged coastlines during the 18th and 19th Centuries lighthouses or, more commonly, their absence formed a backdrop against which the 'social' crime of 'wrecking' took place with astonishing regularity.

Lighthouses were designed to prevent shipwrecks; in their absence (they were rare until the early nineteenth century) or with their failure 'wreckers' sought to exploit such sea-faring disasters. Wreckers too, on rarer occasions, were known to have caused shipwrecks. Bathurst recounts stories of the use of false lights and false foghorns, false harbors, false rescuers, false dawns; even stories of entire coastlines rigged meticulously as stage sets" in order to precipitate shipwrecks as well as cases of the deliberate drowning of shipwreck victims (2005 :xv).

Sometimes shipwrecks were caused through the deliberate subversion of the lighthouse. When Sir John Killigrew built the first lighthouse at the Lizard in Cornwall's far west in 1619,

local people were outraged. The lighthouse would guard against future shipwrecks – the very shipwrecks upon which the villagers had come to depend for a whole range of commodities including the timber from which the vessels were built. From their perspective the Lizard lighthouse ‘took away God’s grace from them’. (Rule 1975:181) But lighthouses could also be subverted from within and so it was with the nefarious activities of a light-house keeper on St. Agnes Light described by Robert Heath in 1750. Heath reported that:

‘Before the coming of this present Light-Keeper, I’ve known it scarcely perceivable in the night at the island of St Mary’s where it now looks like a comet. And some are of the opinion (not without reason), that in the time of the former Light-Keeper, it has been suffered to go out, or sometimes not lighted.’

So powerful was the customary power and economic value of wrecking to coastal and island communities that even the custodians of lighthouses could sometimes be counted among the wreckers.

Wrecking presents the criminologist with an interest in lighthouses an opportunity not only to satisfy the creative demands of the Bektas ‘lighthouse keeper – come – librarian’ but also to examine the relationship between law and custom which wrecking raised for coastal communities. Like poaching, and smuggling, wrecking embodied a sense of customary entitlement among the rural poor of Britain. Despite a 1753 statute which made it a hanging offence to ‘plunder, steal or take away cargo, tackle, provisions or part of’ a wrecked ship’ or to put out ‘any false light or lights with intention to bring any ship or vessel into danger’ wrecking was endemic along Britain’s coastline. One of ‘wrecking’s most striking features therefore, was for historians like John Rule, its persistence despite ‘centuries of prohibitive legislation’ (Rule 1988: 183). It seems very clear that the power of custom and perceived notions of entitlement

were greater than the power of law in terms of guiding the behaviour of rural and coastal people in eighteenth and nineteenth century Britain. And it seems reasonable to assert that the law, to some extent, acknowledged that customary power. While prosecutions for piracy, plunder, riot and smuggling are found in abundance in the local court records of the time, there are very few prosecutions recorded for wrecking and none for the 'showing of false lights'.

Shipwrecks were therefore largely unplanned disasters but the evidence suggests that the property taken from wrecks was not only used in the wrecker's own homes but was frequently sold on, sometimes through well organized disposal networks operating through marine supply stores.

Indeed wrecking formed a significant part of the economy of those local coastal communities in which it took place. John Rule documents evidence gathered in 1839 which suggests that along the Wirral Peninsula in Cheshire wrecking amounted to a full time occupation for many living along that particular stretch of coast.

Wrecking like poaching and smuggling have been described by some historians as 'social crimes' because within the communities in which they took place they were simply not conceived of as criminal activities. There is a long tradition of the exercise of customary rights in Britain. Poaching, smuggling, trespassing on 'common land' and wrecking were seen as activities of entitlement – borne out of feudal class relations and subversive, though not always immediately political, protest.

The literature suggests that wrecking made an important contribution to poor households and an old Cornish verse about a ship wrecked in 1846 attests to this:

'The Good Samaritan came ashore

to feed the hungry and cloathe the poor'

So endemic was it to some communities, particularly in Cornwall and the Scilly Isles, that not only miners, fishermen, farm labourers and their families took part so too did some of the wealthier inhabitants and clergy. One story which survives records a clergyman interrupted in the delivery of his sermon by the sound of a shipwreck and the subsequent hasty dispersal of his congregation:

'Stop! Stop! Cried he at least one prayer

Let me get down and all start fair'

Cornish miners would leave the mines at first word of a ship in trouble, arming themselves with the hatchets, hammers and pitchforks of their shadow trade. Some claimed that the Cornish miners (the most prolific group identity involved in wrecking) could completely dismantle a large trading ship on a single tide. According to historians when shipwrecks occurred the Cornish assembled in their thousands on the beaches in anxious anticipation of the goods which might be washed up and claimed as their own. Bella Bathurst recounts stories of grand pianos sitting un-played in coastal hovels, and of Scottish crofts bedecked with silver candelabra.

The widespread introduction of lighthouses was something therefore to be resisted. In *The Lighthouse Stevensons*, Bathurst reports the widespread hostility of Scottish coastal communities to the construction of local lighthouses by the family of Robert Louis Stevenson.

While the evidence suggests that the deliberate, criminal wrecking of ships was actually a relatively rare happening (and there is no evidence that anyone was ever successfully prosecuted for displaying false lights) the fact that it did at times occur has given rise to a rich and plausible literature and folk-lore. According to historian John Rule, in 1753 Isle of Wight sailors reported to a visitor that the villagers of Chale 'allured the unwary mariner to his destruction' by fixing a lantern to the head of an old horse, one whose forelegs were tied together. As the horse hobbled along the path the bobbing of its head created an impression of a masthead light and beguiled unwary sailors into thinking it safe to come inshore (1975:180). In Daphne du Maurier's 'Jamaica Inn' Mary uncovers her uncle Joss Merlyn's role in the murderous wrecking of ships....

'The mist began to lift very slowly, disclosing the narrow outline of the bay. To the right, in the distance, where the highest part of the cliff sloped to the sea, Mary made out a faint pin-prick of light. At first she thought it a star piercing the last curtain of dissolving mist. But reason told her that no star was white, nor ever swayed with the wind on the surface of a cliff. . . it was like a small white eye in the darkness. It danced and curtseyed, storm tossed, as though kindled and carried by the wind itself, a living flare that would not be blown. . . . And suddenly Mary was aware. . . and the small white eye that had seemed at first a thing of friendliness and comfort, winking bravely alone in the wild night, became a symbol of horror The star was a false light placed there by her uncle and his companions. The pin-prick was evil now. . . and they waited, all of them, standing on the stones with the waves breaking beyond their feet. . . Mary watched with them; and out of the mist and darkness came another pin-prick light in answer to the first. . . The new light drew nearer to the first. The

one compelled the other. . . Closer drew the mast-light to the flare upon the cliff, fascinated and held, like a moth coming to a candle to the light on the rocks, like an insect into a flame. . . She heard the cry that had been hers become the cry of others. . . .and with the cry came the tearing splinter of wood, the horrible impact of a massive live thing finding resistance, the shuddering groan of twisted breaking timber. (Daphne du Maurier Jamaica Inn pp1936)

Wreckers were frequently described in terms of depravity. . .The writer Daniel Defoe described the 'wrecking' inhabitants of the Scilly Isles as merciless in the face of the shipwrecked who simply represented 'prey' to them. But wrecking formed an integral part of coastal life in 18th and 19th Century Britain, particularly along the rugged Cornish coastline and around the isles of Scilly. Even Parson Trotbeck from his parish in the Isles of Scilly declared, *'We pray thee, oh Lord, not that wrecks should happen, but that if wrecks do happen, Thou wilt guide them into the Scilly Isles, for the benefit of the poor inhabitants'*

Wrecking only declined with the advent of more effective coastguard policing; improved navigational methods; and the widespread use of coastal warning devices, not least, the institutionalization of lighthouses. Lighthouses in particular became the bane of wreckers protecting as they did the security of ships and is so doing depriving coastal communities of shipwrecks and the opportunity to plunder.

Wrecking, however, was not without its social utility – it contributed both commodities and income to impoverished communities and was sustained despite the evident conflict it embodied between law and tradition, achieving its legitimacy only in the realm of custom and historic claims about entitlement to salvage.

References

Bathurst, B. (1999) *The Lighthouse Stephensons* London: Hume

Bathurst, B. (2005) *The Wreckers* Boston: Houghton Mifflin Harcourt

Rule, John G. (1975) 'Wrecking and Coastal Plunder' in Hay, D., Linebaugh, P., and Thompson, E.P. and *Albion's Fatal tree: Crime and Society in Eighteenth-Century England* London: Allen Lane

Defoe, D (1962) *A Tour Through the Whole Island of Great Britain* Vol. 1, p. 71

Heath, R. (1750) *A Natural and Historical Account of the Isles of Scilly*, London 1750. Inglis Jones, Elizabeth: Augtstus Smith of Scilly, London 1969

fotoğraf: M. Melih Güneş, onarım sonrası, 2009

FENERİN YENİ SAKİNLERİ'NE... / Şengül Akçar

Sarp kayalıklardan, tepelerden, yamaçlardan, sığıklardan ya da koylar ve körfezlerden denizleri seyreden deniz fenerleri olmasaydı, yollarını bulmaları, tehlikelerden sakınmaları için kim rehberlik edecekti gemicilere?

Deniz fenerleri olmasaydı, fırtına yüzünden uzun zaman karayla temasları kesildiği için yiyecekleri tükenen ve aydınlatmada kullandıkları mumları yiyen fener bekçileri de olmayacaktı. Yaptığı fenerin sağlamlığına çok güvenen, şiddetli bir fırtınada fenerde kalmak isteyen o İngiliz, yaptığı fenerle birlikte dalgalara kapılıp hayatını kaybetmemiş olacak, belki de orta sınıf için gösterişli evler yapan bir müteahhit olarak anılacaktı. Yeni Zelanda'da keşfedilen nadir ve türünün son örneği olan bir çalığı, deniz feneri bakıcısının kedisi tarafından yenmemiş olacak ve muhtemelen bu gün türünü sürdürmekte olacaktır.

Ya Virginia Woolf? Cornwall'daki o deniz fenerinden esinlenmeseydi belki de ilk öyküsü "*Deniz Feneri*" adını taşımayacaktı.

Bizim Knidoslu Sostratos'un planını çizdiği, ünlü Arşimed'in metal, çukur aynalar ekleyerek en uzak mesafelere ışık salmasını sağladığı İskenderiye Feneri de inşa edilmeyecek ve dünyanın yedi değil, altı harikası olacaktır.

Ege'nin karşı kıyısındaki komşularımız, çok eski çağlarda ilk deniz fenerini Çanakkale Boğazı'ndaki Kumkale'de yapmasalardı, bizim Sivrice Burnu Deniz Feneri ve bu kitap da olmayacaktı.

fotoğraf: M. Melih Güneş, onarım sonrası, 2009

Peki ya Ahtamar Adası'nda bir deniz feneri olsaydı? O Müslüman genç aşık, keşşin lambasına kanmayacak, hayatta kalacaktı. Üstelik keşşin kızıyla evlenecek, çocuk çocuğa karışıp uzun ve sıradan bir yaşam sürecekti. Ahtamar Adası da başka bir adla çağrılacaktı.

Deniz fenerleri var ve tabii bir de dilleri: Kiminin ışığı sürekli yanar, kimininki eşit aralıklarla yanıp söner. Kiminin sönük olduğu süre yanık olduğu süreden daha uzundur, kimileri söndükten sonra arda arda bir kaç kez yanıp söner. Bu dili ise yalnız, yolunu arayan gemiciler bilir.

Bugün erişilen uydu bağlantılı sinyalizasyon ve radar sistemleriyle denizciler artık bu dile yabancılaşabilir, deniz fenerlerine eskisi gibi ihtiyaç duymayabilirler, fenercilere de...

Peki ya hırçın denizlerde yolunu bulamayan gönüllerimiz, sisler içinde kaybolmak üzere olan ruhlarımız? Kendi iç yolculuğumuzun fener ihtiyacı? Bir yandan eksik parçamızı, içimizdeki boşluğu, bir yandan da içimizdeki güzellikleri yeniden keşfettirecek bir rehber? Ruhumuzu yıkayıp arındıracak bir ışık? Bu iç yolculukta insan kendisiyle uğraşır. Keşfettikleriyle yüreği tıpkı deniz feneri gibi bir yanar bir söner, bir daralır bir ferahlar, bir mutluluk dolar içine bir karamsarlık..

Bütün o köhnelikler, koşuşturmacalar, alışkanlıklar, önyargılar, hırs ve şiddetle kuruyan ruhlarımızı yeşertecek, kararın kalplerimizi aydınlatacak, egolarımızı törpüleme ve kendimizi sevgi ve vicdanla yenileme yolculuğumuza ışık tutacak başka fenerlere ihtiyacımız var. Ve yeni fenercilere, zaman zaman fenerini bize tutarak, hem kendimizi hem de yaşadığımız alemini dönüştürme cesareti, ışığı ve enerjisi verecek fenercilere...

Kabarıp taşmak isteyen gönüllere sisler içinde yolunu kaybetmemeleri için ışık tutan bir deniz feneri ile iki de kedisi olan '*yeni fenerciler*' Hacer ve Yücel'e sevgiyle...

fotoğraf: M. Melih Güneş, kütüphane oluşuyor, 2009

Light: everywhere and in one place at the same time / *William J. Spence*

For a light-house to work, it needs to concentrate the light from its bulb so that it is sent in a bright beam to reach ships far away at sea. This is not easy, as light energy spreads out - an ordinary light bulb seems 100 times dimmer if you are 10 metres away compared to if you are 1 metre away - and if you were 10 km away in a ship it would seem 100 million times dimmer!

However you can change the direction of different light rays, so that they are moving in the same direction - then the light rays, travelling in a directed beam, can reach long distances without losing too much brightness.

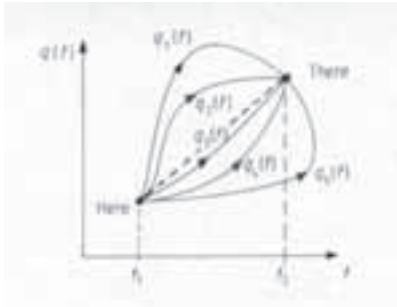
But how can you redirect light? One obvious guess is using mirrors. You can indeed put mirrors behind a light to send this light forwards, but you can't put mirrors in front of a lighthouse light bulb as they will block it! This limits how much you can form a strong beam.

The other way you can change the direction of light has a more unfamiliar name: *refraction*. But this is a familiar phenomenon - for example, if you put a stick partly into water it appears to be bent. How can this possibly be? What happens is that when the light coming from the submerged parts of the stick reaches the water surface, it changes direction, and when this light reaches your eye it appears to be coming from places which make the stick appear to be bent as it enters the water.

The changing of direction of light as it moves from one medium (like water) to another (like air) is called refraction. This happens all the time - causing rainbows, the colours seen in oily films, or in lenses used in glasses and cameras.

What you can do to make a lighthouse work is to surround its light bulb with lenses and mirrors in such a way that almost all of light from the bulb is directed into a bright forward beam. This is done in a clever way, pioneered by a French physicist Augustine Fresnel in 1822, and these same ideas are behind all modern lighthouses.

But why does refraction happen? How does light know to change direction when it moves from one medium to another? To really understand this you need to use Quantum Electrodynamics, which was only discovered and understood in the last 50 years or so. This tells us that what light does is to “try out” all possible paths from its source (eg the end of the stick) to its destination (eg your eye). Most of these possible paths cancel each other out so that in the end the light travels on the path which uses the least energy, and this is the path of refraction.

How this “cancelling out” works is a subtle quantum phenomenon, even more so when you remember that light can also be viewed as being made from particles called photons. How do the photon particles know they are in a beam and how can each one of them “try out” different paths all at the same time? This is another, mysterious and profound, story...see Richard P Feynman, *QED: The strange theory of light and matter*, Princeton University Press, for a popular account.

fotoğraf: M. Melih Güneş, 2009

SİVRİCE FENERİ *baştan başa, yukardan aşağıya... I Fidan Koç*

Sayman'lar gün batımını izlerken bir gece, bir fener ışığı gözlerini aldı: Sivrice

İçlerine böyle girdi işte fener, güzelce ve sinsice.

Vakitsiz zamanlarda

Rotasız kaptan seyir defterini karalar,

İçin için fenere çeker dalgalar.

Can kediler "Biber ve Çocuk"la mırıl mırıl bacaklarında,

Eskimeyen dostlarsa dünyanın dört bir yanında.

Fidan'ın yetişildi imdadına, koydu başını iki elinin arasına, resmedildi Hacer hanım.

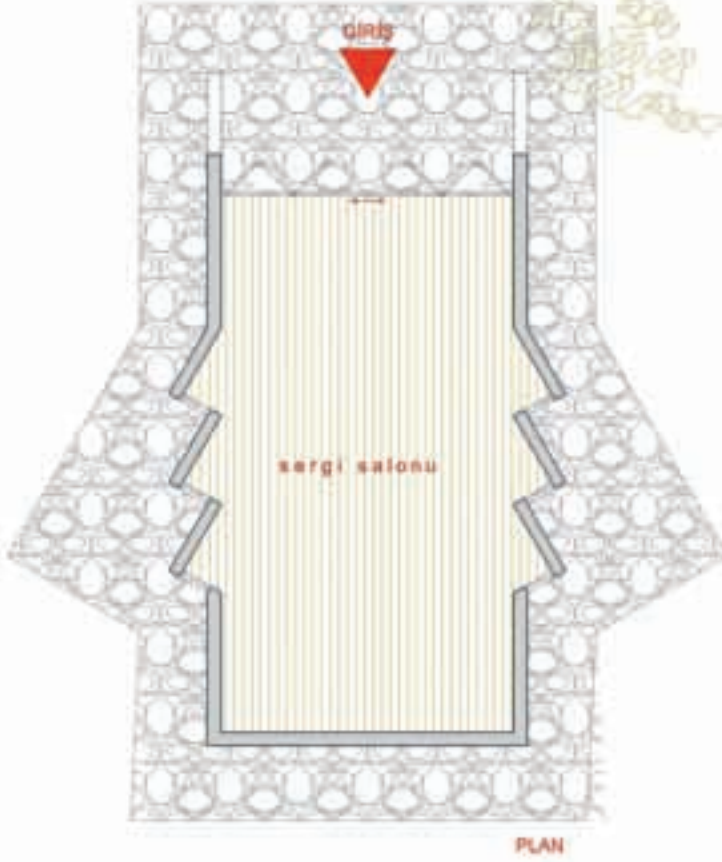
Eşyle dostuyla merhaba derken yetmemiş heyecanlarına yetmişinde Yücel bey,

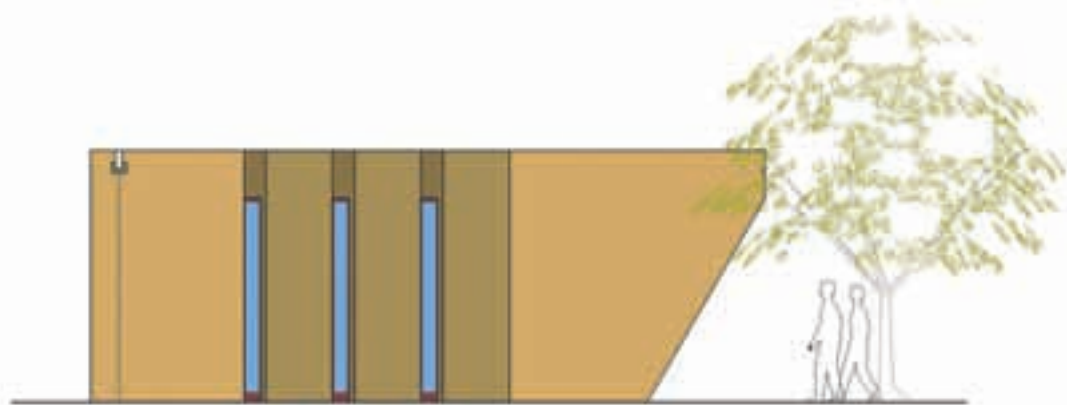
Ne yapıldı edildi, pastası da fenerlendi;

Eş dost neşelendi, gülündü, eğlenildi.

Rüya ise sürsün bu ve hiç uyanılmasın!

İmgelerde bir anıt olmalısın sen "fener" ve sonsuza dek gönüllerde ışılmalısın...

YAN GÖRÜNÜŞ

ARKA GÖRÜNÜŞ

ÖN GÖRÜNÜŞ

DENİZ FENERİ MÜZESİ

fotograf: M. Melih Sünes, 2009

FENER, DENİZ, ANILAR / *Deniz Karman*

Önce bir deniz feneri hikayesi*:

Newfoundland açıklarında bir Amerikan gemisi ile Kanada Sahil Muhafaza arasında geçen bir telsiz konuşması:

- Kanadalı: Bir çarpışmayı önlemek için lütfen rotanızı 15 derece güneye çeviriniz!
- Amerikalı: Sizin rotanızı 15 derece kuzeye çevirmenizi öneriyoruz.
- Kanadalı: Negatif. Bir çarpışmayı önlemek için sizin rotanızı 15 derece güneye çevirmeniz gerekecek.
- Amerikalı: Amerika Birleşik Devletleri'nin bir harp gemisinin kaptanı konuşuyor, tekrar ediyorum rotayı siz değiştirin!
- Kanadalı: Hayır. Tekrarlıyorum, siz rotanızı değiştirin!
- Amerikalı: Burası USS LINCOLN uçak gemisi, Amerika Birleşik Devletlerinin Atlantik filosundaki en büyük iki gemiden biri. Yanımızda üç destroyer, iki muhrip ve birçok destek gemisi var. Rotanızı 15 derece kuzeye çevirmenizi talep ediyorum. Tekrarlıyorum, onbes (bir bes) derece kuzey. Aksi takdirde bu geminin emniyeti için gerekli karşı tedbirler alınacaktır.
- Kanadalı: Siz bilirsiniz. Burası bir deniz feneri!

---

* "Doğru olmasa da iyi uydurulmuş" cinsinden. Bkz. <http://www.snopes.com/military/lighthouse.asp>

Deniz fenerlerinin sağlam bir duruşu var oldum olası.

İzmir körfezinde Pasaport mendireğinin girişindeki yeşil-kırmızı fenerler, ilk gördüklerim olmalı. Konak iskelesinden kalkan Karşıyaka vapuru mendireğin içinden Pasaport'a gelir, oradan da duruma göre ya Alsancak iskelesine de uğrar, ya da doğrudan Karşıyaka'ya yönelirdi. Daha sonra İstanbul'da Sarayburnu'ndaki feneri hatırlıyorum ilk vapurla İstanbul seyahatimden, ilkokul çağları olmalı. Dostumuz Yücel Sayman, Sivrice burnundaki fenerin aklımıza getirdiklerini yazmamızı istediğinde hafızamı epey zorlamam gerekti bunları çıkarabilmem için. Ama deniz ve ışık konusundaki derin anılar daha yakın zamanlarda Ege'deki adalar arasında yaptığım yelkenli geziler sayesinde yüzeye doğru hayli yaklaşılmıştı.

Çocukluğumun en belirgin anıları arasında yazları Ege sahillerinden bir yerde (Dikili, Foça, Çeşme, Gümüldür) kurulan çadırılı "dinlenme" kampları var. Çoğu zaman annem ve babamın meslekdaşları ziraat mühendislerinin girişimi ile kurulmuş kamplar olurdu bunlar. Önceleri gaz lambası ve "lüks" fenerleri ile sağlanan aydınlanma ihtiyacı daha sonraları karanlık bastığında gürültülü bir şekilde başlayıp, yemek faaliyeti, kahveler ve tavla-kağıt oyunları bittikten sonra susturulan "jeneratör"ler marifeti ile sağlanır olmuştu. Nerede olunursa olunsun denizin öte yanındaki sahili bütün gece süsleyen ışıklar ise her zaman çocuk tayfasının ilgisini çeker, Yunanistan'ın hangi adası olduğu konusu (Midilli, Sakız, Sisam) sonunda "büyük"lere başvuru harareti tartışmalara yol açardı. Suyun üzerinde görmeye alışık olduğumuz balıkçı motorları da sabah sessizliğini jeneratörlerinkine benzer seslerle bozarak bir yerlere giderlerdi. Bu kayık-motorlar ve seyrek de olsa uzaklardan geçen vapurlar dışında ara sıra kıyıya yakından geçen veya demirleyen tekneler büyük heyecan yaratır, "yat gelmiş, yat gelmiş" sesleri arasında koşuşmalara yol açardı. Zaten bir balıkçı motoruna bile herhangi bir nedenle binmek bile Fuar'daki Luna Parka gitmeye eşdeğer bir eğlence idi.

Aradaki denizi aşır Yunan adaları ile yakından tanışmak için ise 50'li yaşları beklemek gerekiyormuş. 2001 yazında eşim Zeynep ve Kanada'lı iki arkadaş ile birlikte Foça'dan Silvio'nun *Topaz* yatı ile çıkıp iki hafta boyunca Midilli adasının etrafını döndük, Çeşme Körfezi'nin tam karşısına düşen Koyun Adası ve Sakız Adası'nda geceledik, geziyi Sisam'da bitirdik. Bu defa Türkiye'nin Ege sahillerini neredeyse kesintisiz kaplayan ışık çizgisini hayretle seyrettim. İtiraf etmeliyim ki gaz lambalı, "lüks"lü günleri de biraz nostalji ile andım.

Midilli adasının kuzey kıyılarındaki şirin Molivos köyü bu yat gezisinin benim için anlamlı duraklarından biri idi. Kalenin girişindeki ve bir kaç çeşmenin aynasındaki Osmanlıca yazılar, müze olarak kullanılan binanın dibindeki zamanında özenle yapılmış minare kaidesi ve neredeyse 80 senedir metruk kalmış birkaç güzel binası ile Molivos sanki başka bir devre, başka bir dünyaya götürdü beni.

Molivos kalesinden bakınca karşı kıyıda en kolay tanınabilen nokta Behramkale. Dostumuz Hacer'in bir müddettir Assos ile "haşır neşir" olduğunu öğrenmiştik. Oradan cep telefonu ile Hacer'i arayıp bizi de bu haşır neşirliğe katması yollu bir ricayı mesaj olarak bıraktığını dün gibi hatırlıyorum (şimdilerdeki yakın zaman hafızamın durumu göz önünde bulundurulursa bu başlıbaşına olayın önemine işaret ediyor). Antrparantez, yıllar boyunca değişen sadece ışıklandırma değil tabii; söylemek belki de gereksiz ama yukarıda bahsedilen kamplarda en yakın telefon için 5-10 km lik bir yolu göze almak demektir ki herhalde insanların o sıralar böyle bir ihtiyacı olmadığından bu faaliyete kalkışıldığını hiç hatırlamıyorum.

2001 yılını takiben Bektaş köye yaptığımız birkaç ziyaret buraları bize daha da sevdirdi ama anlaşılabilir bazı projeler inişli çıkışlı yollarla ve ancak sindire sindire gelişebiliyor, tıpkı Bektaş köyden Sivrice Feneri'ne uzanan yol gibi. 2008 yılında Hacer ve Yücel'in evlilik yıldönülerini kutlamak için yaptığımız ziyaret, iniş çıkışların "çıkış"ına rastgelmiş olmalı ki hem bize yeni dostlar

fotoğraf: M. Melih Güneş, 2009

kazandırdı hem de Sivrice Feneri'ne uzaktan da olsa komşu olmamızı sağlayacak bir kulübe edinmemize vesile oldu. 2009 yılındaki ziyaretimizde ise feneri o ucube telekomünikasyon kulesinden arınmış, özenle restore edilmiş haliyle görmek yeni bir heyecan, yeni bir hoşluk yarattı içimizde.

Sevgili dostlarımız, maruzatımız bundan ibarettir. Sivrice burnunda birlikte güzel günler geçirmek umudu ile.

fotoğraf: Yusuf Sayman, 2008

Untitled / *Yusuf Sayman*

She was puzzled. It seemed hard, to navigate out this mess. She needed a guide, but a free one. She had guides before, but usually they ended up being lovers, not that she wanted but it was always somehow forced. Cultural matters, she never liked the culture. That's exactly why she found herself in this mess, trying to get out.

The mess she was in, so complicated. It all started in a small lighthouse, across the sea from an ancient island. She used to go there, the lighthouse, not only to spy on the ancients, but also to make sure the god if full filling his duties and creating the sunset. God was one of the causes of the mess, its the nature of the beast, you never know how it operates. She was never sure, if it was the megalomaniac Judeo-Christian god or one of the ancient kind who lived in that area since the beginning of time. For all that she knew, the sunset could easily be an entity of its own, governed by no god. Not easy she would think, how do you figure this out?

She would spend days on top of the lighthouse, feeding only on fish people leave to be dried on the sunny garden. All she wanted was to figure out whom to blame for the impossible situation she was in. It couldn't be her, since she was innocent by definition. It could easily be the state, all they did was to cause problems. They told her to be patriotic, nationalist, a family girl, a mom, even a freaking nurse at times! How would you not hate that? She never liked the people, and the state was their little dictator, not hers. So take that Mr. President she would think, I won't buy your story. The little ancient boats I'm trying to spot from here, they have their Mr. President telling them who to kill and who to get killed by, and no one can explain why the black president is any better then the white or red ones we had seen.

The god thing could be another culprit. What a loser, she thought, you shall have no god but

me! A super jealous and megalomaniac writer who could only write 3 books in 4000 years, and they are pretty much the same story!

But it was those two causing all the mess she was in, she knew it by now, so did her guide. Yes she found one, a dead one, so no love stories this time! A dead savior is the best one, dead saviors just guide you, not control you. Unlike the god or the president, dead saviors have no egos, so life is easy. Yes right she thought, just follow the dead, the longer they have been dead the better it gets.

fotoğraf: M. Melih Güneş, 2009

fotoğraf: M. Melih Güneş, 2009

fotoğraf: M. Melih Güneş, 2009